

Taktisk manual för brandundersökningar i Norden

SKL Rapport 2013:01

Författare

Conny Ohlsson
Statens Kriminaltekniska Laboratorium - SKL
581 94 Linköping

Kontaktperson

Conny Ohlsson
Statens Kriminaltekniska Laboratorium - SKL
581 94 Linköping
Tfn 010-562 82 62
E-post conny.ohlsson@skl.polisen.se

Utgivare

Statens Kriminaltekniska Laboratorium - SKL
581 94 Linköping
www.skl.polisen.se
Tfn 010-562 80 00 vx
E-post skl@skl.polisen.se

ISBN 978-91-89110-40-3

© Statens Kriminaltekniska Laboratorium – SKL

Upplaga

September 2013, 50 ex

Tryck

Statens kriminaltekniska laboratorium – SKL, Linköping

Förord

Att ta tillvara erfarenhet och följa med den tekniska utvecklingen är viktigt i alla verksamheter. Manualen till den taktiska (utredande) undersökningen är baserad på att man har en teoretisk situation med optimalt tillgängliga resurser (personal och material). I praktiken kommer naturligtvis behovet av att fylla nödvändiga uppgifter och funktioner att variera beroende på brandens omfattning och konsekvenser.

Manualen är avsedd som ett bidrag för att strukturera den brottsutredande undersökningen och att säkerställa hög kvalitet i samarbetet mellan den brottsutredande och den kriminaltekniska/forensiska undersökningen. Manualen fokuserar främst på den inledande fasen.

Föreliggande synpunkter och riktlinjer är en rekommendation från nedan angivna arbetsgrupp för hur det taktiska arbetet vid en brandorsaksundersökning kan och bör utföras.

Manualen är framtagen genom ett samarbete i den nordiska brandgruppen. I det nordiska samarbetet avseende brandorsaksundersökningar har det gemensamt föreslagits att använda uttrycket taktiker avseende brottsutredande polis som därmed också använts i löpande text.

Härmed riktas ett varmt tack till arbetsgruppen för ett väl genomfört arbete.

Tore Olsson
Laboratorichef

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Inledande fas	1
3	Utredning på brandplatsen	2
3.1	Primärbrandplatsen.....	2
3.2	Brandutveckling	2
3.3	Brandorsaken.....	2
4	Förhör	3
4.1	Dörrknackningen.....	3
4.2	Förhör med brandpersonal.....	3
4.3	Information	3
4.4	Målsägande	3
4.5	Vittnen.....	4
4.6	Misstänkt.....	4
5	Övrigt	4
6	Ytterligare undersökning	5
7	Dokumentation	6

Bilaga 1 Arbetsgrupp

1 Inledning

Manualen till den taktiska (utredande) undersökningen är gjord på grundval av att det är en optimal situation av tillgängliga resurser (personal och material). Individuella justeringar bör göras om resurserna inte är tillräckliga för att täcka nödvändiga uppgifter och funktioner. Behovet av att fylla nödvändiga uppgifter och funktioner kommer naturligtvis att variera beroende på brandens omfattning och konsekvenser.

Manualen är avsedd som ett bidrag för att strukturera den brottsutredande undersökningen och att säkerställa hög kvalitet i samarbetet mellan den brottsutredande och den kriminaltekniska undersökningen. Manualen fokuserar främst på den inledande fasen.

Inledning

2 Inledande fas

- Efter anmälan om brand, där misstanke om brott uppstått, bör en ansvarig utredare (taktiker)¹ utses av förundersökningsledaren så snart som möjligt. Utredaren bör om möjligt följa ärendet till dess att utredningen är slutförd.
- Vid behov i större bränder är det lämpligt att omedelbart utse en eller flera utredare, med en som är ärendeansvarig.
- Den ansvarige utredaren ser till att kontakt och dialog upprättas med dem som ska utföra den kriminaltekniska platsundersökningen.
- Utredaren bör så snart som möjligt åka ut till brandplatsen, främst av följande skäl:
  - Bekanta sig med brandplatsen och få en uppfattning av branden.
  - Komma i direkt kontakt med de inblandade parterna. Ta med bandspelare och kamera.
  - Vara uppmärksam på personer som kan kopplas till en möjlig mordbrand.
  - Beakta möjligheten att inhämta elektroniska spår (telefontrafik, brandlarm, inbrottslarm, videoövervakning, vägtullar, ATK osv).
  - Effektivisera samarbetet mellan utredare och kriminaltekniker.

---

¹ I det nordiska samarbetet avseende brandorsaksundersökningar har det gemensamt föreslagits att använda uttrycket taktiker avseende brottsutredande polis. ”Nordisk manual för brandundersökningar”, utgiven av bl.a. Statens kriminaltekniska laboratorium (SKL), är den litteratur inom ämnesområdet som utarbetats av de nordiska länderna

3 Utredning på brandplatsen

- Ta kontakt med ärendansvarig kriminaltekniker och förklara kortfattat vad du som utredare/förundersökningsledare vill få ut av undersökningen på brandplatsen.
- Genomföra vittnesförhör på platsen av följande:
  - Anmälaren
  - Boende/hyresgäster
  - Rökdykare/brandmän som var först till platsen.
  - Andra relevanta vittnen.
- Genomför förhören med bandspelare så långt som möjligt.
- Om något vittnesförhör inte kan genomföras på plats, så bör förhöret ändå utföras så snart som möjligt på annan plats.
- De första förhören på brandplatsen ska huvudsakligen inriktas på följande:

3.1 Primärbrandplatsen

- a) Var brann det när branden upptäcktes?
- b) Vad fanns det i området där branden startade/först blev upptäckt?
- c) Vilken typ av aktivitet utfördes i området strax innan branden började?
- d) Vem/vilka befann sig i området där branden började?
- e) Vem hade tillåtelse att befinna sig i området/byggnaden/rummet där branden startade?
- f) Finns det tecken på inbrott? Är något stulet?

3.2 Brandutveckling

- a) Vad har inblandade och/eller vittnen observerat strax före och under brandens utveckling.
- b) Var rök det, vilken färg hade röken och hur mycket rök var det?
- c) Var brann det, hur var lågorna och var brann det inte?
- d) Hur var vindriktningen?
- e) Tidsförloppet i brandutvecklingen?

3.3 Brandorsaken

- a) Vem upptäckte branden?
- b) När upptäcktes branden?
- c) Vem var på platsen eller i dess närhet strax innan branden startade och under branden?

- d) Vilken typ av aktivitet utfördes strax innan branden startade?
- e) Vilken typ av föremål var i bruk?
- f) Användes t ex levande ljus, elektriska apparater, brännbara vätskor eller självantändande oljor, hade någon rökt (var och när senast)? Fanns det eldstäder (typ av uppvärmning)?
- g) Vem gjorde vad vid vilken tidpunkt?
- h) Vad var det sista som hände innan man upptäckte branden?

4 Förhör

4.1 Dörrknackningen

Skriv ner frågorna till den personal som ska ställa frågorna så att alla får samma frågeställning.

Var tydlig med det du vill ta fram genom detaljerad frågeställning, särskilt till boende i fastighet där branden inträffat i flerbostadshus.

4.2 Förhör med brandpersonal

Stor noggrannhet med iakttagelserna från 1:e och 2:e rökdykare. Så tidigt förhör som möjligt eftersom minnesbilderna av händelsen riskerar att försämras med tiden. I vissa ärenden kan det vara motiverat med videoförhör på plats med rökdykarna för att klarlägga ett händelseförlopp. Försök att få ut detaljer som senare kan ha betydelse. Ta reda på vad som flyttats undan av dem då de skapat fria vägar.

4.3 Information

Ge information till räddningspersonal som åker ut till brandplatser om att fotodokumentation från deras sida är av största betydelse eftersom spåren oftast försvinner i samband med vidare släckningsarbete.

Informera även om behovet i utredningen att försöka säkra kriminaltekniska spår.

4.4 Målsägande

Ta så tidigt som möjligt kontakt med målsägande och informera om kommande förhör. Sök redan här en eventuell motivbild. Hör målsägande noggrant i ett tidigt skede innan massmedia hinner publicera alltför många detaljer.

4.5 Vittnen

Undvik fotokonfrontation om det kan finnas en misstänkt till branden. Fotokonfrontationen kan behövas i avgörande skeden vid senare tillfällen.

Vid platsbeskrivning, ha alltid med karta eller låt vittnet visa på platsen. Trovärdigheten minskar alltid om man måste göra kompletterande förhör med viktiga vittnen, därför är det viktigt att vara ordentligt förberedd vid dessa förhör. Hör vittne noggrant i ett tidigt skede innan massmedia hinner publicera alltför många detaljer.

4.6 Misstänkt

Undvik tidiga förhör förutom delgivningen med tanke på försvarets upplägg. I brandutredningar är de små detaljerna viktiga och därför bör dessa sparas så länge som möjligt. Var alltid två förhørsledare och videofilma förhöret.

5 Övrigt

- Om utredningen så småningom ger en misstanke om att branden kan vara anlagd av en "utomstående" person/okänd gärningsman, måste man vara uppmärksam på personer i området som visar intresse för branden och händelserna däromkring.
- Vid dödsbrand ska man beakta att det kan föreligga ett våldsbrott och agera utifrån den information som har inkommit i ärendet. Kriminaltekniker bör, om kroppen är intakt, undersöka den innan brandplatsundersökningen påbörjas.
- Kontrollera med de boende/användare/ägare vilket bolag som är försäkringsgivare.
- Fortlöpande utbyte av information med ärendeansvarig kriminaltekniker.
- Samla in information från brand- och inbrottslarm.
- Bedöm om brandhårdshund, kriminalsökthund, SKL eller annan brandsakkunnig bör anlitas.
- Kom överens med ärendeansvarig kriminaltekniker hur länge platsen ska vara avspärrad.

6 Ytterligare undersökning

- Rådgör med ärendeansvarig kriminaltekniker om vad som bör arbetas ytterligare med för att klargöra brandorsaken.
- Informera ansvarig åklagare vid behov.
- Planera och genomföra ytterligare förhör, inklusive uppföljning av förhör.
- Förhör med viktiga vittnen och misstänkt bör genomföras med ljud- och bildupptagning.
- Begär in ljudinspelning av inkommande larm från SOS Alarm. Inhämta aktuellt HR (händelserapport) från LKC (Länskommunikationscentralen).
- Undersök om det finns kameraövervakning av det aktuella området.
- Gör registersökning, inklusive polisens register och öppna medier:
  - Facebook
  - Twitter
  - Liknande medier
  - Bilder tagna av media, vittnesbilder som läggs ut på nätet.
- Överväg om andra bränder kan ha relevans till denna brand (sett mot tillvägagångssätt och motiv).
- Använd eventuellt en tidsaxel över relevanta händelser.
- Vid misstanke om att branden är anlagd, och misstankarna riktas mot en viss namngiven person, ska ansvarig åklagare meddelas. Dessutom ska ett möjligt motiv eftersökas. Följande punkter kan vara ett motiv:
  - Hämnd
  - Skadegörelse
  - Uppmärksamhet
  - "Rop på hjälp"-bränder (bränder som anläggs utan ett klart motiv)
  - Pyromani (sjuklig önskan att anlägga brand)
  - Försäkringsbedrägeri
- Vid misstanke om försäkringsbedrägeri bör information från aktuellt försäkringsbolag och egen analys av den misstänktes ekonomi tas fram. Kom ihåg att försäkringsbolaget är part i målet och att allt samarbete ska vara objektivt.

7 Dokumentation

Med tanke på domstolarnas ofta lekmanmässiga kunskap om effekterna av bränder och med vetskap om att de flesta brandplatser är sanerade då huvudförhandling äger rum, så är det viktigt att noggrant videofilma med såväl översiktsbilder som detaljbilder. Det har visat sig vara ett bra och ofta nödvändigt komplement till de foton som finns i kriminaltekniska protokoll.

Bilaga 1 - Arbetsgrupp

I arbetsgruppen ingick:

Conny Ohlsson	Kriminaltekniska laboratoriet (SKL)	Sverige
Christer Pedersén	Polismyndigheten i Västernorrlands län	Sverige
Håvard Arntzen	Kriminalpoliticeentralen (Kripos)	Norge
Helge Ludvigsen	Oslo Politidistrikt	Norge
Erik Jenssen	Kriminaltekniskt Center	Danmark
Gert Jakobsen	Dansk Brand- og sikringsteknisk Institut (DBI)	Danmark
Kai Sjöholm	Keskusrikospoliisi	Finland